



Un ideal perillós

E S
P O T
M O R I R
D'A
M O

Els temps han R? canviat, però l'amor romàntic continua com un ideal als nostres dies. En uns temps en què la vida és cada vegada més dura i complexa, la passió compartida és la major fantasia de la felicitat. Però què passa quan aquest amor no s'aconsegueix?

Doncs que arriben problemes, molts problemes.

En l'època romana, l'amor no era molt més que un vehicle per a donar consistència a un matrimoni que convenia al llinatge dels cònjuges. Cultures d'arrels indostàniques com la gitana han travessat la història sobre aquest sentit pragmàtic dels sentiments. Però la societat occidental no. Al contrari: segle a segle, ha convertit l'amor romàntic en una meta a aconseguir. La poesia provençal va adorar la dona com una mena de Mare de Déu, i els trobadors i rapsodes han caigut un darrere l'altre sota l'influx d'una llum sentimental iridiscent, enlluernadora, química i il·lògica: la de la passió suprema.

"A mesura que els vincles comunitaris es destruïen —apunta Rafael Xambó, professor de sociologia de la Universitat de València— la família va cobrar pes com a coixí per als problemes de l'individu." Quan el concepte de família va

caure en desús per l'augment de l'individualisme, i a mesura que la relació amb els altres com a grup ha anat enfonsant-se sota el pes de la civilització moderna, el mite de la parella feliç ha cobrat pes com a solució per a la solitud. I també com a fugida de la muntanya de problemes que esguiten la vida de l'ésser humà. Una vida que cada vegada creix en complexitat i que, paradoxalment, posa més obstacles a l'establiment de les emocions compartides. És a dir, a la felicitat en parella.

Més sexe i menys amor. Perquè si bé el sistema social actual facilita les relacions sexuals desinhibides i egoistes —un tipus de relació que reflecteix l'essència de la voraç cultura capitalista actual—, complica les bases de l'amor en parella: el sacrifici per l'altre. La persecució extrema de la pròpia felicitat s'imposa a la felicitat compartida quan aquesta implica diferents tipus de renúncia. L'obsessió per triomfar en el treball i per destacar socialment topeta en moltes ocasions amb la precisió amb què cal tenir cura d'una vida en comú. “Però en canvi —explica Xambó—, els mitjans de comunicació inunden el receptor amb missatges que el forcen a perseguir un estat ideal d'amor passional; l'espectador televisiu d'avui pot consumir dues pel·lícules diàries, i una d'elles acostuma a parlar-li d'amor.” Les cançons, la publicitat i la mateixa literatura d'avui insisteixen en el tema, que creix com a objecte de desig a mesura que resulta més difícil d'aconseguir. No en va, la bellíssima història d'amor, tragèdia i sacrifici —el combinat romàntic per excel·lència— de *Titanic*, aconseguí que aquesta pel·lícula es convertira fa pocs anys en la més taquillera de tots els temps.

El conflicte entre el desig de viure un amor absolut i la consciència que les característiques de l'humà en vida moderna ho impedeixen, es produeix amb ma-



COLUMBIA PICTURES

Escena de *Gilda*, una història que palesa l'obsessió amorosa a què pot arribar una persona. A la pàgina anterior, els protagonistes de *Titanic*, barreja perfecta d'amor, tragèdia i sacrifici.

nor intensitat en la dona que en l'home. La pressió cultural sobre el varó li exigeix que, per triomfar, ha de destacar sobre els altres en distints àmbits, però no necessàriament en el sentimental. És digne de respecte si té poder i autosuficiència, no si és un enamorat devot. En canvi, la pressió cultural encara empenya la dona cap a la vivència de l'amor feliç com a sinònim de triomf vital. “En conseqüència, a l'interior de la dona moderna —explica Rafael Xambó— es produeix una contradicció contínua entre els seus avenços socials d'independència, autosuficiència i individualisme, i un bombardeig cultural que defineix la vivència de l'amor ple com absolutament vital per a ser feliç. I si hom

no és feliç, segons les premisses del nostre temps, doncs no és res”. Uns i altres elements antitètics, conjuntament, semblen una llavor de gran insatisfacció.

L'amor com a tortura. I la insatisfacció es converteix en sensació de fracàs —tant per a la dona com per a l'home— quan l'amor s'aconsegueix i es perd, perquè és com perdre un objectiu de difícilíssim accés en una societat on domina la superficialitat. Els adolescents i els ancians acostumen a ser els més afectats quan es dona aquest tipus de pèrdua: els adults no es poden permetre tan fàcilment la devastació per amor, ja que tenen moltes coses més de què responsabilitzar-se.

Per Vicente Garrido, psicòleg criminalista, “l'amor que passa a ser violència contra l'altre perquè ens deixa o ens traeix, o que deriva en suïcidi, és amor patològic, no real”

El suïcidi provocat per la depressió amorosa es dona en l'adolescència, i, en la tercera edat, no és estrany que un cònjuge pugui morir poc temps després de l'altre per dependència total de l'absent. "Ara la pèrdua amorosa pot provocar més dolor que en altres èpoques —explica l'escriptor i psicòleg Vicente Garrido— perquè la sensació de solitud és major que en altres moments de la nostra història; avui cada vegada tenim menys temps per a l'amor enriquidor, i la falta o la pèrdua d'aquest ens suposa tot un colp." "L'amor i el sexe —continua— són necessitats bàsiques en l'ésser humà fins i tot al nivell més primari possible: van unides a la reproducció de l'espècie, i a la seua evolució, per damunt de la complexitat de qualsevol estructura social."

L'humà d'avui se serveix d'Internet, d'agències matrimonials, de discoteques de trobada, de clubs de solters, de qualsevol recurs, per a superar la incomunicació de la nostra civilització. Per dominar la solitud i el fracàs vital a través de la trobada d'una altra persona que encaixe amb les seues necessitats. La dificultat que es produeix a aquesta trobada, provoca que, si es dona, i si l'objecte de desig acaba abandonant-nos, aparegui l'obsessió. "Que la parella canvie els seus sentiments envers l'altre és tan natural com que després de la pluja apa-

rega el sol —explica Garrido— perquè la gent té dret, i en moltes ocasions tendència, a canviar els sentiments." "La fórmula per a no patir és acceptar que una persona pot no estimar-nos, o pot deixar d'estimar-nos, perquè no podem controlar l'altre, i encara menys els seus sentiments." "Els problemes i les depressions —continua— es donen quan som incapaços d'acceptar aquesta característica humana, i volem imposar el nostre desig." Garrido, especialista en psicologia criminal i investigador de la violència, és autor del llibre *Amores que matan* (Algar Editorial), on s'enfonsa en les obsessions disfressades de sentiments que poden derivar en agressió.

Segons el seu punt de vista, "l'amor que deixa pas a la violència contra l'altre perquè ens deixa o ens traeix, o que deriva en el suïcidi, és amor patològic, no amor real. Aquell que estima patològicament no està disposat a renunciar a l'altre perquè, realment, s'estima a ell mateix i als seus propis desitjos. I contràriament a allò que sent, l'amor és, en molts aspectes, renúncia".

A l'estat espanyol, les estadístiques indiquen que el nombre anual de suïcidis supera el d'homicidis. En molts casos, l'amor patològic és el vehicle de la mort. En teoria, el suïcidi amorós es dona per la impossibilitat de viure sense

la persona estimada, però amaga també una mena de càstig per a l'objecte de desig, una creença que la mort pesarà en l'ésser estimat i l'afectarà durament. Garrido opina que, darrere d'aquests actes, "hi ha una profunda creença falsa i irracional; l'homicidi o el suïcidi no es produeix per l'absència de l'altre, sinó perquè el que practica la violència vol controlar l'altre, ja que no pot tolerar que l'ésser estimat tinga independència i faci el que vulga".

El dolor romàntic. Però, què hi ha de la malaltia d'amor de tota la vida? La típica melangia sentimental pot dur a la mort?

El sociòleg Rafael Xambó opina que "l'abandonament extrem d'un mateix condueix a un deteriorament físic i a una profunda depressió que poden desembocar en la mort; ara bé, vivim en una societat molt científista, i, òbviament, no veurem que cap diagnòstic mèdic indique que algú ha mort d'amor". Aquesta "pena d'amor" naix de l'exaltació romàntica dels sentiments que ha caracteritzat una part important de les aportacions culturals dels darrers segles.

Vicente Garrido interpreta que "en aquesta exaltació, trobem dos models bàsics: el de l'amant abnegat, concretat en el Humphrey Bogart de *Casablanca*, capaç de deixar anar l'estimada perquè siga feliç, i el de l'amant venjatiu, que seria el mite d'Otel·lo". "El romanticisme —opina— no ha de ser negatiu per força; té una lectura positiva i una altra destructiva. Quan entrem en el terreny de la destrucció, la influència del romanticisme es torna molt negativa." Si a aquesta influència sumem l'egoisme que marca la societat actual, l'amor es pot convertir en desesperació. I per a viure desesperat, és millor viure sense amor.

Joan M. Oleaque



Humphrey Bogart, el seductor per excel·lència. A la dreta, *Amores que matan*, obra publicada per Algar Editorial en què Vicente Garrido tracta les obsessions disfressades de sentiments.

Rafael Xambó, sociòleg: "Els mitjans de comunicació inunden el receptor amb missatges que el forcen a perseguir un estat ideal d'amor passional"